

Izcilajam satīriķim Saltikovam- Ščedrinam — 150 gadu

1826. gada 27. janvārī Tveras gubernā muižnieku ģimenē piedzima Mihails Jevgrafovičs Saltikovs-Ščedrins — viens no izcilākajiem krievu rakstniekiem.

Pretrunas starp kungiem un zemniekiem, rupjā ekspluatācija, patvaļa, no vienas puses, un apspiestais, bet nerimstošais protests, no otras puses, bija tie faktori, kas radīja Saltikova-Ščedrīna agrās bērnības iespaldus.

Saltikovs mācījās Aleksandra licejā, sapņoja par dzejnieka slavu, rakstīja dzejoļus. Viņa pirmā publikācija — dzejolis «Lira», veltīts Puškinam un Deržavinam, parādījās presē 1841. gadā. Lielā mērā jauno rakstnieku ietekmēja Beļinska un Hercena raksti.

Jau pirmie Saltikova-Ščedrīna stāsti «Pretrunas» (1847) un «Sarežģīta lieta» (1848), sabiedrisko pretrunu caurstrāvoti darbi, pievērsa valdošās iekārtas uzmanību. Jauno rakstnieku izsūtīja trimdā uz Vjatku, kur viņš pavadīja gandrīz astoņus gadus. Tas bija visgrūtākais laiks rakstnieka dzīvē, bet toties viņš lieliski iepazīna valsts birokrātisko aparātu, iepazīna krievu provinces dzīvi. Šos vērtējumus Saltikovs-Ščedrins iekausē «Gubernas tēlojumos» (1856—1857), kas būtībā ir sociāla satīra, izteikta sadzīves apraksta formā.

Saltikovs-Ščedrins un Ņekrasovs bija tie, kas lika pamatus jau-

nam posmam krievu satīras attīstībā — revolucionāri demokrātiskajam. Visa Saltikova-Ščedrīna daiļrade ir progresīvo centienu un ideju aizstāve un propagandētāja. Viņa satīra ir dziļi tautiska, politiski aktuāla, piesātināta ar kaujiniecisku patosu.

Vēl pēdējos dzīves gados rakstnieks radīja īstus šedevrus: «Pasakas» (1882—1886), «Dzīves sākumi» (1886—1887), «Pošeonas senatne» (1887—1889).

Saltikova-Ščedrīna literārajā daiļradē ievērojama vieta ir viņa rakstiem par filozofiju, vēsturi, tēlotāju mākslu, teātri un ekonomiku.

Padomju Savienībā Saltikova-Ščedrīna darbi izdoti 595 reizes ar kopējo tirāžu 29 miljoni 533 tūkstoši eksemplāru 43 dažādās valodās. Gorkijs, novērtējot izcilā rakstnieka, lielā satīriķa daiļradi, rakstīja: «Nav iespējams saprast Krievijas vēsturi XIX gadsimta otrajā pusē bez Ščedrīna palīdzības.»

Arī mūsdienās Saltikova-Ščedrīna satīras aktualitāte nav zudusi — tā palīdz cīņā ar pagātnes paliekām, ar imperiālistisko reakciju.

Sagaidot izcilā satīriķa jubileju, institūta zinātniskā bibliotēka organizē izstādi «Mihailam Saltikovam-Ščedrinam — 150 gadi». Ar izstādi varat iepazīties Ļeņina ielā 1a, 425. istabā.

I. UNGURE